

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
OPĆINA HADŽIĆI
- Općinsko vijeće -

STRATEGIJA ZA MLADE
OPĆINE HADŽIĆI
ZA PERIOD 2012-2015. GODINA

Decembar, 29.12.2011. godine

SADRŽAJ

	Stranica
UVOD	3
ZAPOŠLJAVANJE	5
Analiza stanja	5
Problemi mladih	7
Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja	8
Plan djelovanja	9
OBRAZOVANJE	11
Analiza stanja	11
Problemi mladih	11
Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja	14
Plan djelovanja	15
SOCIJALNA POLITIKA, ZDRAVSTVO I EKOLOGIJA	16
Analiza stanja	16
Problemi mladih	18
Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja	18
Plan djelovanja	19
AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH U DRUŠTVU	20
Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja	21
Plan djelovanja	22
INFORMISANJE	23
Analiza stanja	23
Problemi mladih	24
Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja	25
Plan djelovanja	26
KULTURA I SPORT	27
Analiza stanja	27
Problemi mladih	30
Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja	30
Plan djelovanja	31
ZAKLJUČAK, PRAĆENJE I PROVOĐENJE STRATEGIJE	32

UVOD

Ukupna površina područja Općine Hadžići je 273,26 km², na kome su smještene 62 naseljena mjesta, objedinjena u 17 mjesnih zajednica. Područje općine Hadžići prostire se od 43° i 41' do 43° i 52' sjeverne geografske širine, a po geografskoj dužini se prostire od 18° do 18° 22' istočne geografske dužine. Najjužnije tačke općinskog područja su vrhovi Bjelašnice: Vukovo polje, Mali Visin, Javorak i Krvavac, a najsjevernije Batalovo brdo i Miševići. Najistočnija tačka je Veliko polje na Igmanu, a najzapadnija Veliko šljeme 1.543 m nadmorske visine. Najveću nadmorsku visinu općine ima vrh Krvavac 2.062 m, a najniža tačka općine je Mostarsko raskršće 513 m. Ovo područje nalazi se jugozapadno od Sarajeva i Sarajevskog polja. Sa istočne i sjeveroistočne strane se graniči sa općinom Ilidža, sa sjeverne i sjeverozapadne sa općinom Kiseljak, sa zapadne strane sa općinom Kreševo, sa jugozapadne strane sa općinom Konjic i sa južne strane općinom Trnovo.

Općina Hadžići predstavlja jednu od devet općina Kantona Sarajevo. Prema procjenama trenutno na području Općine Hadžići živi oko 28.000 stanovnika. Ako se uzme u obzir da mladi čine oko 25% ukupnog stanovništva u Bosni i Hercegovini, da se zaključiti da na području naše općine živi oko 7.000 mladih. Na području općine rade tri osnovne škole i jedna srednja škola. U toku školske 2010/11 godine osnovne škole pohađalo je ukupno 2.342 učenika, a nastavu u Srednjoškolskom centru Hadžići je pratilo 862 učenika.

Evidentno je da su našoj državi potrebni obrazovani mladi ljudi koji će postati odgovorni građani i shodno tome na sebe preuzeti odgovornost za brigu o sredini u kojoj žive. Stoga su prvenstveno vodeći računa o mladima i težeći stvaranju boljih uslova za život Općinski načelnik i Općinsko vijeće inicirali pokretanje i izradu Strategije za mlade Općine Hadžići, te je u skladu sa tim formirana Radna grupa za izradu Strategije za mlade Općine Hadžići za period 2012-2015. godina. Sam Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 36/10) u članu 4. definiše pojam omladinske strategije ili strategije za mlade, te kaže: „strategija prema mladima“ jeste dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanjima prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije“. Naime i sama Strategija razvoja Općine Hadžići za period 2011-2015. godina, predstavlja dobru osnovu za stvaranje boljih uslova, i unaprijeđenje postojećih za egzistenciju mladih na području naše općine. U skladu sa navedenim Vizija razvoja Općine Hadžići glasi: „Općina Hadžići će težiti razvoju koji će obezbjediti uslove za izgradnju industrijsko energetskih i turističkih kapaciteta, proizvodnju zdrave hrane uz poštivanje svih standarda zaštite životne sredine sa ciljem da postane ekološki zaštićena općina, ugodna za život svih njenih stanovnika“.

Cilj izrade same Strategije za mlade i kasnije njene provedbe jeste nastojati stvoriti sredinu koja je usmjerena ka mladima i u kojoj su mladi odgovorno uključeni u stvaranje bolje budućnosti. Jedan od preduslova za izradu Strategije za mlade Općine Hadžići jeste provođenje određenih istraživanja o problemima sa kojima se mladi susreću, kao i o potrebama koje imaju. Kroz obavljene intervjuje sa ključnim subjektima, te kroz podatke dobivene od relevantnih organizacija i institucija radna grupa za izradu Strategije za mlade Općine Hadžići došla je do određenih podataka o problemima i potrebama mladih sa područja naše općine. Dalje su ti podaci prošireni i potkrepljeni anketom koja je provedena i podržana od strane Općine Hadžići i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini. Naime, anketom je

obuhvaćeno 300 ispitanika starosne dobi od 14 do 35 godina starosti i to 163 ženskog pola i 137 muškog pola. U anketi je učestvovalo 130 učenika, 56 studenata i oko 114 ispitanika koji su završili svoje školovanje (da li kroz srednju školu, da li kroz fakultete), među kojima je bilo 76 zaposlenih različitih zanimanja i stepena školske spreme.

Trenutno stanje, problemi i potrebe mladih su predstavljeni u nastavku ovog dokumenta po određenim područjima, koje je obrađivala Radna grupa, i to: zapošljavanje, obrazovanje, socijalna politika, zdravlje mladih, ekologija, informisanje, kultura, sport, te aktivno učešće mladih u društvu.

Kroz pomenutu Strategiju razvoja Općine Hadžići za period 2011-2015. godina planiran je završetak projekata kao što su: Završetak izgradnje nove osnovne škole u Hadžićima, završetak izgradnje nove ambulante u Tarčinu, rekonstrukcija centralnog objekta Doma zdravlja u Hadžićima čime bi se poboljšali uslovi za rad u ovom objektu, izgradnja ambulante porodične medicine u Binježevu, dovršetak opremanja multimedijalnog centra u Hadžićima, izgradnja sportskih ploha čime bi se obezbjedili optimalni preduvjeti za razvoj sporta i drugih sadržaja. Provedbom ovih, ali i drugih projekata bi se znatno poboljšali uslovi za život stanovništva Općine Hadžići, a tako i mladih, čime bi se mladima omogućilo da iskažu svoju kreativnost i potencijale kroz razne vidove društvenog života.

ZAPOŠLJAVANJE

Analiza stanja

Pitanje nezaposlenosti je jedan od najsloženijih problema u svakom društvu, a posebno tranzicijskom društvu, kakvo društvo u BiH jeste.

Potrebno je na strukturiran način promovisati pitanje nezaposlenosti i zaposlenosti mladih, te razviti svijest o problemu i da ga kao takvog od posebne važnosti i tretirati.

Među otežavajuće okolnosti koje utiču na nezaposlenost mladih spadaju:

- nepostojanje efikasnog sistemskog rješenja za zaustavljanje rasta nezaposlenosti mladih;
- nedovoljno precizno planiranje stručnih profila pri obrazovanju mladih što uzrokuje evidentan nesklad u ponudi i potražnji tržišta rada;
- siva ekonomija i rad na crno;
- nepoznavanje bitnih aspekata preduzetništva, koji mladima stoje na raspolaganju, odnosno neosposobljenost mladih za vlastiti biznis;

Kada je u pitanju zaposlenost na području Općine Hadžići, stanje je sljedeće:

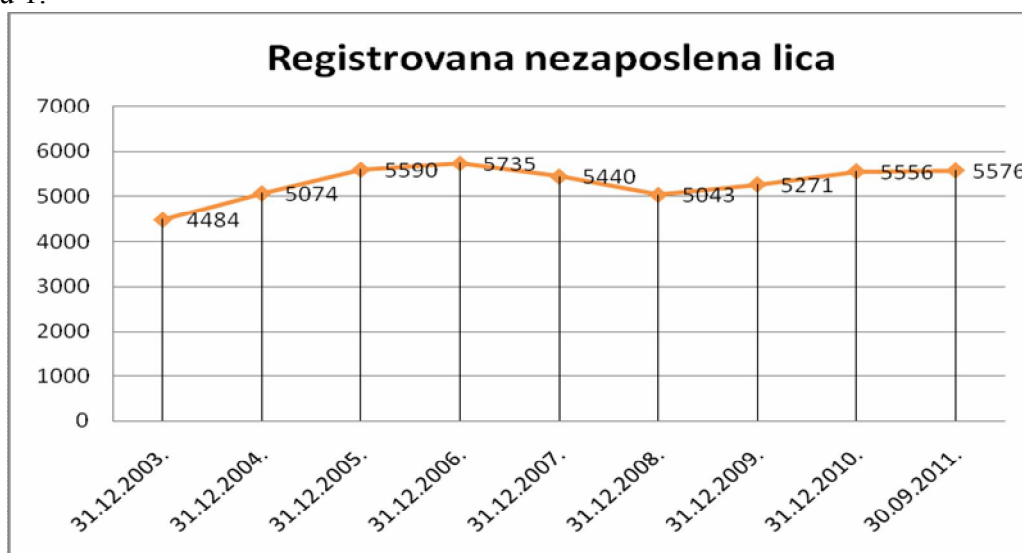
- Ukupan broj nezaposlenih lica na dan 30.09.2011. godine je 5.576 (podaci biltena za septembar 2011. godine JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“);
- U mjesecu augustu 2011. godine 95 lica se prijavilo na evidenciju Službe za zapošljavanje, dok je u septembru taj broj iznosio 142 novoprijavljena lica;
- Prema stepenu stručnog obrazovanja nezaposlenih lica, koja su zaposlena sa evidencije JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ u augustu i septembru 2011. godine, evidentno je da se najviše zapošljavaju lica SSS, KV, i VSS stepena obrazovanja;
- Na evidenciji JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“, prema stepenu stručnog obrazovanja nalazi se 3.268 stručnih i 2.308 nestručnih lica, dok se 1.797 žena (stručnih) nalazi na birou, a 1.640 su kvalifikovane kao nestručne;
- Od ukupnog broja nezaposlenih ne evidenciji Biroa za zapošljavanje Hadžići nalazi se 287 nezaposlenih osoba od 15-19 godina, 790 nezaposlenih osoba od 20-24 godine, 824 nezaposlene osobe od 25-29 godina starosti, te 756 nezaposlenih od 30-34 godine života.
- Na tržištu rad se najviše u VSS traže diplomirani pravnici, ekonomisti, inženjeri, u SSS najviše se traže prodavci, sekretarice-administrativni radnici, u KV zidari, tesari...
- Poslodavci uz određena zanimanja, uglavnom traže dodatne vještine, kao što je znanje rada na računaru, znanje određenog stranog jezika, vozački ispit i slično, što je vjerovatno i razlog za zainteresovanost mladih za ove neformalne programe obrazovanja (škole stranih jezika, informatike i sl.), jer se od 300 ispitanika njih 169 izjasnilo da su zainteresovani za programe neformalnog obrazovanja.

Prema dostupnim podacima od ukupnog broja nezaposlenih 23,82% je sa stručnim obrazovanjem SSS, dok je najviše nezaposlenih sa stručnim obrazovanjem KV, njih 31,47%. Učešće VSS i VŠS u broju nezaposlenih je 3,05% ili 170 lica, od kojih je 118 žena. Detaljniji prikaz je dat u tabeli 1.

STEPEN STRUČNOG OBRAZOVANJA	ŽENA	PRVI PUT TRAZI ZAPOSLENJE	UKUPNO
NKV	1.627	1.420	2.298
PKV	13	8	18
KV	804	691	1.765
VKV	1	0	15
NSS	2	1	2
SSS	874	663	1.299
VŠS	15	2	23
VSS-VII	101	76	147
VSS-VIII	4	5	6
U K U P N O:	3.441	2.866	5.573

Tabela 1. (Pregled stanja na evidenciji JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo” Biro Hadžići, podaci dobiveni od Službe i iz Statističkog biltena za august i septembar 2011. godine)

Hronološki pregled kretanja broja nezaposlenih lica za nepunih devet godina, dat je na grafikonu 1.

Grafikon 1. (Registrovana nezaposlena lica na evidenciji Službe za zapošljavanje za period (31.12.2003-30.09.2011. godine - Općina Hadžići)

Prema podacima dobivenim iz ankete preko 50% mladih nije upoznato sa stanjem na tržištu rada, što je vjerovatno i razlog što prema zadnjem podatku dobivenom od JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo” na njihovoj evidenciji na dan 30.09.2011. godine, nalazi 149 nezaposlena sa visokom stručnom spremom, dok je od 5.576 nezaposlene osobe njih 2.657 mladih, od čega je 1.608 žena¹.

Također, preko 50% mladih je zainteresovano za volontersko djelovanje u cilju dobivanja određenog iskustva, radi lakšeg zaposlenja.

Podatak o kojem mladi nisu dovoljno informisani jeste da u sklopu JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo”, od marta ove godine egzistira CISO centar (Centar za

¹ Ovdje smo uzeli u obzir Član 42. Zakona o mladima FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 36/10) i proširili starosnu dob mladih do 35 godina starosti. Za mlade od 15 do 29 godina starosti podaci su nešto drugačiji: 1.901 nezaposlen, od čega je 1.065 žena.

informisanje, savjetovanje i obuku mladih od 15-30 godina starosti). Prema navodima JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" iz Hadžića imaju najmanji odziv nezaposlenih osoba CISO centru, vjerovatno iz razloga što se isti nalazi na adresi ulica Ložionička 5, a plaćanje prevoza predstavlja značajan problem za nezaposlene osobe.

Problemi mladih

Analizirajući potrebe i probleme mladih ljudi, kada je u pitanju zapošljavanje na području naše općine, dobivene na osnovu istraživanja i podataka od JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“, ističe se sljedeće:

- Zbog neusklađenosti ponude radne snage, sa potrebama tržišta rada, mladim ljudima je otežan dolazak do prvog zaposlenja - nisu u prilici da odrade pripravnički staž i steknu barem jednu godinu radnog iskustva, što je jedan od preduslova za ostvarivanje odgovarajućeg stalnog zaposlenja;
- Shodno prethodnom, mladi nisu pretjerano zainteresovani za angažovanje na volonterskoj osnovi iako na taj način mogu steći dodatne sposobnosti, vještine i znanja, vjerovatno i zbog toga što volonterski rad u našem društvu nije afirmisan niti priznat u sistemu vrijednosti;
- Kod mladih je izraženo nepovjerenje u legalnu zakonsku proceduru za pronalaženje radnog mjesta, te zbog toga često i ne podnose aplikacije za posao iako imaju sve potrebne kvalifikacije za radno mjesto za koje je raspisan konkurs, odnosno na kojem postoji potražnja za popunjavanjem istog;
- Mladi ljudi nisu informisani o aktivnom pronalaženju posla, ne poznaju kako i na koji način aktivno tražiti posao, kako aplicirati, na koji način napisati biografiju, CV, i slično odnosno kako na što profesionalniji način prezentirati poslodavcu svoja znanja, vještine i sposobnosti;
- Zbog neobaviještenosti o određenim informativnim i savjetodavnim centrima, mladi ljudi nisu u mogućnosti da raspolazu sa informacijama o širokom spektru pitanja, kao što su: slobodne aktivnosti, sport, kulturne aktivnosti, privremeno zaposlenje, stručno osposobljavanje i obuke;
- Zbog nedovoljne upućenosti mladi često odabiru zanimanja s kojima imaju malu mogućnost zapošljavanja nakon završetka školovanja;
- Veliki broj mladih ljudi zbog finansijskog stanja nisu u prilici da se edukuju u skladu sa tehnološkim napretkom vremena u kojem žive ili da već stečeno znanje (poznavanje stranih jezika, poznavanje rada na računaru) verifikuju.

Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja

<u>Hitno nije bitno</u>	<u>Hitno i bitno</u>
<u>Nije bitno nije hitno</u>	<u>Bitno, nije hitno</u> <ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="598 338 1390 555">1. Kod mladih je izraženo nepovjerenje u legalnu zakonsku proceduru za pronalaženje radnog mjesta, te zbog toga često i ne podnose aplikacije za posao iako imaju sve potrebne kvalifikacije za radno mjesto za koje je raspisan konkurs, odnosno na kojem postoji potražnja za popunjavanjem istog.<li data-bbox="598 562 1390 741">2. Mladi ljudi nisu informisani o aktivnom pronalaženju posla, ne poznaju kako i na koji način aktivno tražiti posao, kako aplicirati, na koji način napisati biografiju, i slično odnosno kako na što profesionalniji način prezentirati poslodavcu svoja znanja, vještine i sposobnosti.<li data-bbox="598 748 1390 927">3. Zbog neobaviještenosti o određenim informativnim i savjetodavnim centrima, mladi ljudi nisu u mogućnosti da raspolazu sa informacijama o širokom spektru pitanja, kao što su: slobodne aktivnosti, sport, kulturne aktivnosti, privremeno zaposlenje, stručno osposobljavanje i obuke.<li data-bbox="598 934 1390 1070">4. Veliki broj mladih ljudi zbog finansijskog stanja nisu u prilici da se edukuju u skladu sa tehnološkim napretkom vremena u kojem žive ili da već stečeno znanje (poznavanje stranih jezika, poznavanje rada na računaru) verifikuju. <ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="598 1115 1390 1473">5. Zbog neusklađenosti ponude radne snage, sa potrebama tržišta rada, mladim ljudima je otežan dolazak do prvog zaposlenja - nisu u prilici da odrade pripravnički staž i steknu barem jednu godinu radnog iskustva, što je jedan od preduslova za ostvarivanje odgovarajućeg stalnog zaposlenja. Shodno prethodnom, mladi nisu pretjerano zainteresovani za angažovanje na volonterskoj osnovi iako na taj način mogu steći dodatne sposobnosti, vještine i znanja, vjerovatno i zbog toga što volonterski rad u našem društvu nije afirmisan niti priznat u sistemu vrijednosti.<li data-bbox="598 1480 1390 1581">6. Zbog nedovoljne upućenosti mladi često odabiru zanimanja s kojima imaju malu mogućnost zapošljavanja nakon završetka školovanja.

Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnost	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije
Kod mladih je izraženo nepovjerenje u legalnu zakonsku proceduru za pronalaženje radnog mjesta, te zbog toga često i ne podnose aplikacije za posao iako imaju sve potrebne kvalifikacije za radno mjesto za koje je raspisan konkurs.	Mladi su stekli potrebna znanja o zakonskim procedurama pri zapošljavanju, kao i saznanja da poslodavac mora ispoštovati iste, u protivnom će se usprotiviti na zakonom propisan način jer u njega dovoljno vjeruju.	Organizirati predavanja i okrugle stolove na temu „Zakonski okvir pri zasnivanju radnog odnosa“. Na web stranici prezentirati saznanja i korisne informacije o zakonskoj legislativi za zapošljavanje.	Septembar 2012., 2013., 2014., 2015. Kontinuirano	JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“; NVO; Komisija za sport i mlade; Službenik za mlade;
Mladi nisu informisani o aktivnom pronalaženju posla, ne poznaju kako i na koji način aktivno tražiti posao, kako aplicirati, na koji način napisati biografiju, i slično, odnosno kako na što profesionalniji način prezentirati poslodavcu svoja znanja, vještine i sposobnosti. Zbog neobaviještenosti o određenim informativnim i savjetodavnim centrima, mladi ljudi nisu u mogućnosti da raspoložu sa informacijama o širokom spektru pitanja koja su za njih značajna.	Jedna četvrtina mladih koji se nalaze na evidenciji Biroa za zapošljavanje je prošla seminare o načinu i metodama zaposlenja, pisanja CV-a, kao i načinima upoznavanja poslodavca o svojim znanjima vještinama i sposobnostima. Povećana obaviještenost mladih o određenim pitanjima, koja se njih tiču.	Organizovati i sprovesti obuku o načinu i metodama aktivnog traženja posla (korištenje WEB portala), o pisanju biografije (CV) i prijavnice na konkurs ili oglas, kao i načina i vještina vođenja intervjua. Na web stranici predstaviti informacije koje su bitne za mlade.	Juni 2012. 2013. 2014. 2015. Kontinuirano	Službenik za mlade; JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“; NVO; Sekcije učenika SŠC Hadžići i OŠ; Komisija za sport i mlade;
Veliki broj mladih ljudi zbog finansijskog stanja nije u prilici da se edukuje u skladu sa tehnološkim napretkom vremena u kojem živi ili da već stečeno znanje (poznavanje stranih jezika, poznavanje rada na računaru) verifikuje.	Učenje stranih jezika, kao i poznavanje informatičke tehnologije je jako bitan segment ovog društva i mladi koriste to znanje za obavljanje poslova u svojoj struci, odnosno na svom poslu i prilikom pronalaženja istog.	Održavati kurseve engleskog i drugih stranih jezika, te informatike za mlade koji su na evidenciji JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“.	Januar-April 2012. 2013. 2014. 2015.	NVO; Osnovne škole i SŠC Hadžići; JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“;

<p>Zbog neusklađenosti ponude radne snage, sa potrebama tržišta rada, mladim ljudima je otežan dolazak do prvog zaposlenja - nisu u prilici da odrade pripravnički staž i steknu barem jednu godinu radnog iskustva, što je jedan od preduslova za ostvarivanje odgovarajućeg stalnog zaposlenja.</p> <p>Shodno prethodnom, mladi nisu pretjerano zainteresovani za angažovanje na volonterskoj osnovi iako na taj način mogu steći dodatne sposobnosti, vještine i znanja, vjerovatno i zbog toga što volonterski rad u našem društvu nije afirmisan niti priznat u sistemu vrijednosti.</p>	<p>U cilju pronalaska zaposlenja, mladi su dužni odazivati se na pozive JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ i aplicirati na ponuđeno radno mjesto.</p> <p>Volonterizam je priznat oblik društvenog angažovanja i treba ga upražnjavati, pa je tako i 2011. godina proglašena Evropskom godinom volontiranja.</p>	<p>U saradnji sa drugima raditi na štampanju brošura, letaka i sl. koji imaju za cilj pomoći mladima da svoje probleme svedu na nižu razinu, te na osnovu već postojećeg Informativnog biltena koji izdaje Općina Hadžići, uvrstiti i rubriku koja će informisati mlade o trenutnom stanju kada je u pitanju zaposlenost.</p> <p>Uvesti mehanizme (pogodnosti i prednosti) za mlade koji se aktivno i volonterski uključuju u rad zajednice.</p>	<p>Maj 2012. Maj 2013. Maj 2014. Maj 2015.</p> <p>Kvartalno</p> <p>Kontinuirano</p>	<p>Redakcijski kolegij koji radi na izradi Informativnog biltena; JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“; Komisija za sport i mlade; Službenik za mlade; Službenik za informisanje;</p>
<p>Zbog nedovoljne upućenosti mladi često odabiru zanimanja s kojima imaju malu mogućnost zapošljavanja nakon završetka školovanja.</p>	<p>Svi učenici osmih i devetih razreda osnovnih i završnih razreda srednjih škola imaju podatke o aktuelnoj ponudi i potražnji zanimanja.</p>	<p>Dostaviti osnovnim i srednjoj školi informacije o tome koja su zanimanja tražena, koja nisu i koji broj od njih čeka na posao.</p>	<p>Mart 2012. Mart 2013. Mart 2014. Mart 2015.</p>	<p>Nadležne službe općine; Osnovne škole i SŠC Hadžići;</p>

OBRAZOVANJE

Analiza stanja

Veliki dio mladih ljudi uključeno je u sistem obrazovanja koje predstavlja jednu od najznačajnijih društvenih oblasti. Zadatak lokalne zajednice je da prati i analizira uspjeh u školama s ciljem predlaganja mjera za unapređenje odgojno-obrazovnog rada. Na području općine Hadžići imamo 3 osnovne škole i jednu srednju školu. Općina Hadžići ostvaruje uspješnu saradnju sa osnovnim i srednjom školom. Prati se rad škola, analiziraju njihovi rezultati, podržavaju projekti i zajedničkim snagama nastoji unaprijediti odgojno-obrazovni proces u općini Hadžići. U narednom periodu neophodno je aktivno se uključiti u proces izgradnje nove osnovne škole u Hadžićima u saradnji sa nadležnim Kantonalnim ministarstvom kako bi se riješili i problemi najbrojnije škole na Kantonu Sarajevo OŠ „6. mart“ iz Hadžića.

Općina Hadžići stipendira učenike srednjih škola i studente visokoškolskih ustanova na osnovu Pravilnika o kriterijima za stipendiranje učenika i studenata, a putem Fonda za stipendiranje učenika i studenata „Mehmedalija Hujić“.

Da je pitanje obrazovanja i najsređenija oblast koju obuhvata Strategija pokazuju rezultati ankete u kojoj većina ispitanika misli da je obrazovanje najmanje ključan problem mladih u poređenju sa problemima zapošljavanja, nedostatka prostora za mlade, te prostora za održavanje kulturnih i sportskih aktivnosti. Ono što je uočljivo iz rezultata ankete jeste da 56% ispitanika zainteresovano za programe neformalnog obrazovanja, prije svega za strane jezike (engleski, njemački, turski) i kurseve informatike. Također, oko 73% mladih smatra da potrebe djece sa posebnim potrebama u oblasti obrazovanja nisu adekvatno zadovoljene, te da je potrebno uvesti dodatne edukacione programe o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji, seksualnom obrazovanju i slično.

Problemi mladih

Analizirajući podatke koji su se dobili prilikom anketiranja mladih s područja općine Hadžići možemo ukazati na sljedeće probleme:

- U oblasti obrazovanja je primjetan relativno nizak stepen visoko obrazovanih mladih osoba, a naročito je uočljiv podatak o skoro nultoj vrijednosti magistarskog i doktorskog obrazovanja među mladima općine.
- Mladi su mnogo zainteresirani za neformalne vidove obrazovanja kao što su različiti kursevi stranih jezika i praktičnih aktivnosti.
- Mladi su zainteresirani za analizu i uvid u situaciju na tržištu rada prilikom odabira zanimanja.
- Većina ispitanika je pokazala zainteresiranost za volonterizam ali primjetan je i znatan broj mladih koji nisu zainteresirani za takve oblike rada, skoro polovina ispitanika.
- Mladi misle da potrebe djece s posebnim potrebama nisu adekvatno zadovoljene.
- Većina ispitanika zauzima stav da je potrebno uvođenje dodatnih edukacionih programa o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji, seksualnom obrazovanju kroz formalno, neformalno obrazovanje ili različite programe i projekte.
- Većina ispitanika smatra da je neophodno organiziranje javnih tribina za mlade te da mladi trebaju aktivno učestvovati na njima.

Dakle, rezultati ankete ukazuju na neophodnost uvrštavanja pomenutih potreba i problema mladih u program Strategije te sistematsko rješavanje istih. Neophodnost promovisanja obrazovanja, naročito visokog obrazovanja kao poželjnog standarda unutar populacije mladih, ozbiljno pristupanje umanjenu problema nezaposlenosti kod mladih kroz različite programe profesionalne orijentacije i upoznavanje mladih sa situacijom na tržištu rada te ubrzati aktivnosti na usklađivanju obrazovnih programa sa tržištem rada, samo su neki od aktivnosti koje je potrebno preduzeti i kojima je potrebno pokloniti veću pažnju u radu sa mladima. Također, potrebno je promovisati mogućnosti volonterskog i honorarnog rada kod mladih, posvetiti pažnju dodatnoj edukaciji mladih kroz različite forme neformalnog obrazovanja, kurseve, projekte, edukativne programe, veliku pažnju posvetiti prevenciji i sankcionisanju socijalnih devijacija, posebno toksikomanije i narkomanije, omogućiti neophodne informacije i edukaciju o toksikomaniji i narkomaniji među omladinskom populacijom kroz različite dodatne programe i projekte, raditi na poboljšanju uslova za zadovoljenje potreba djece s posebnim potrebama te uključivanje mladih u procese reforme obrazovnog sistema. Sve navedeno predstavlja suštinu svih problema do kojih se došlo analizama koje su prethodile ovom dokumentu, a tiču se obrazovanja mladih na području naše općine.

Podaci koji mogu biti od koristi mladima prilikom odabira zanimanja i nastavka svog školovanja, a koji se odnose na atraktivnost, odnosno neatraktivnost zanimanja, a koji se nalaze u Statističkom biltenu JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ za septembar 2011. godine, dati su u tabeli broj 2.

Redni broj	Završena škola fakultet	Broj nezaposlenih osoba na evidenciji biroa Hadžići
1.	Nepismeni	106
2.	Bez četiri razreda osnovne škole	12
3.	Završena četiri razreda osnovne škole	133
4.	Završenih pet razreda osnovne škole	7
5.	Završenih šest razreda osnovne škole	256
6.	Završenih sedam razreda osnovne škole	17
7.	Završenih osam razreda osnovne škole	1.757
8.	UKUPNO NK	2.288

9.	Priučeni radnici i NSS	20
10.	UKUPNO PK I NSS	20

11.	Ispit za KV radnike	6
12.	Škola za KV radnike	1.749
13.	UKUPNO KV	1.755

14.	Ispit za VK radnike	4
15.	Škola za VK radnike	11
16.	UKUPNO VKV	15

SREDNJA ŠKOLA

17.	Mašinsko-tehnička	196
18.	Elektro-tehnička	53
19.	Tekstilno-tehnička	69
20.	Drvo-prerađivačka	28
21.	Kožarska	0

22.	Građevinsko-tehnička	197
23.	Hemijsko-tehnička	10
24.	Rudarsko-geološka	1
25.	Geodetska	3
26.	Metalurško-tehnička	1
27.	Grafičko-tehnička	45
28.	Saobraćajno-tehnička	69
29.	Ostale tehničke škole	1
30.	Poljoprivredna	43
31.	Šumarska	24
32.	Veterinarska	9
33.	Ekonomska	129
34.	Upravna	24
35.	Turističko-ugostiteljska	26
36.	Knjižničarska	0
37.	Medicinska	114
38.	Umjetnička	10
39.	Gimnazija	235
40.	Ostale stručne škole	41
41.	UKUPNO SSS	1.328

VIŠA ŠKOLA

42.	Tehničke škole svih smjerova	3
43.	Ekonomsko-komercijalna	6
44.	Socijalna	0
45.	Upravno-pravna	1
46.	Medicinska	0
47.	Pedagoška akademija	9
48.	Ostale više škole	2
49.	UKUPNO VŠS	21

FAKULTET

50.	Metalurški	0
51.	Mašinski	3
52.	Elektro-tehnički	3
53.	Građevinski	1
54.	Arhitektonski	2
55.	Tehnološki	0
56.	Poljoprivredni	2
57.	Šumarski	0
58.	Pravni	17
59.	Filozofski	22
60.	Ekonomski	29
61.	Filološki	0
62.	Prirodno-matematički	6
63.	Medicinski	1
64.	Stomatološki	2
65.	Farmaceutski	0
66.	Veterinarski	0
67.	Rudarski	0
68.	Geodetski fakultet	0
69.	Saobraćajni (drumski, željez., i vazdušni)	2

70.	Fizičke kulture	4
71.	Političkih nauka	30
72.	Umjetničke akademije	1
73.	Teološki fakultet	2
74.	Ostale visoke škole	22
75.	UKUPNO VSS²	149

Tabela 2. (Pregled nezaposlenih lica prema završenoj školi i fakultetu na dan 30.09.2011. godine na evidenciji JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Biro Hadžići)

Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja

Problemi mladih iz oblasti zapošljavanja predstavljeni su kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja predstavljenih u narednoj matrici:

<u>Hitno nije bitno</u>	<u>Hitno i bitno</u>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mladi su mnogo zainteresirani za neformalne vidove obrazovanja kao što su različiti kursevi stranih jezika i praktičnih aktivnosti. 2. Mladi misle da potrebe djece s posebnim potrebama nisu adekvatno zadovoljene. 3. Većina ispitanika zauzima stav da je potrebno uvođenje dodatnih edukacionih programa o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji, seksualnom obrazovanju kroz formalno, neformalno obrazovanje ili različite programe i projekte.
<u>Nije bitno nije hitno</u>	<u>Bitno, nije hitno</u>
	<ol style="list-style-type: none"> 4. U oblasti obrazovanja je primjetan relativno nizak stepen visoko obrazovanih mladih osoba, a naročito je uočljiv podatak o skoro nultoj vrijednosti magistarskog i doktorskog obrazovanja među mladima općine. 5. Mladi su zainteresirani za analizu i uvid u situaciju na tržištu rada prilikom odabira zanimanja.

² NAPOMENA: Magistri: elektrotehinke (1), kriminalistike (1), politologije (1), sociologije (1), filozofije (1).

Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnost	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije
Mladi su mnogo zainteresirani za neformalne vidove obrazovanja kao što su različiti kursevi stranih jezika i praktičnih aktivnosti.	Mladi su prošli određeni broj kurseva stranih jezika i informatike, predavanja o nevladinom sektoru, značaju volonterizma, omladinskom radu itd. Obučeni mladi se angažiraju i pokreću vlastite inicijative.	Organizovati obuku za mlade u smislu neformalnog obrazovanja, obučiti omladinske lidere kroz održavanje radionica/edukacija na teme za koje mladi iskazuju interesovanje i koje su od važnosti za mlade.	Kontinuirano	NVO; Službenik za mlade; Osnovne škole; SŠC Hadžići;
Mladi misle da potrebe djece s posebnim potrebama nisu adekvatno zadovoljene.	Potpuna primjena zakonskih odredbi o inkluzivnoj nastavi. Mladi nezaposleni stručnjaci sa područja općine Hadžići se angažuju u ovom projektu.	Organizovanje radionica koje bi uključile nastavnike i roditelje djece sa posebnim potrebama.	Septembar- Juni 2012. 2013. 2014. 2015.	Pedagozi i direktori škola; Služba za opću upravu, društvene djelatnosti i zajed. posl. općine Hadžići.
Većina ispitanika zauzima stav da je potrebno uvođenje dodatnih edukacionih programa o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji, seksualnom obrazovanju kroz formalno, neformalno obrazovanje ili različite programe i projekte.	Smanjen broj raznih ovisnosti među mladima. Održano 6 radionica na predviđene teme.	Organizovati radionice, okrugle stolove unutar lokalne zajednice, a i po samim školama.	Kontinuirano	NVO; Osnovne škole i SŠC Hadžići; Lokalna zajednica;
U oblasti obrazovanja je primjetan relativno nizak stepen visoko obrazovanih mladih osoba, a naročito je uočljiv podatak o skoro nultoj vrijednosti magistarskog i doktorskog obrazovanja među mladima općine.	Pružiti mladima bolje informacije o značaju obrazovanja i nadogradnje u svom zanimanju.	Organizovanje radionica i predavanja o značaju obrazovanja i usavršavanja na određenim poljima rada.	Kontinuirano	JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“; Osnovne škole i SŠC Hadžići; NVO; Nadležne službe Općine Hadžići;
Mladi su zainteresirani za analizu i uvid u situaciju na tržištu rada prilikom odabira zanimanja.	Mladi se školuju za zanimanja za koja imaju sklonosti i sa kojima su konkurentniji na tržištu rada.	Posvetiti kroz predavanja posebnu pažnju sklonostima i uočavanju istih od strane stručnih osoba.		

SOCIJALNA POLITIKA, ZDRAVSTVO I EKOLOGIJA

Analiza stanja

Analizu stanja na području Općine Hadžići u oblasti socijalne politike, zdravstva i ekologije je Radna grupa za izradu strategije za mlade općine Hadžići izvršila na osnovu intervjua sa ključnim osobama u ovoj oblasti sa područja općine, te anketom provedenom na uzorku od 300 stanovnika, prvenstveno mladih. Razgovor je obavljen sa predstavnicima JU Srednjoškolski centar Hadžići, JU Centar za socijalni rad, Službe socijalne zaštite Općine Hadžići, Službe za boračko invalidsku, socijalnu i zdravstvenu zaštitu i izbjegla i raseljena lica Općine Hadžići, Policijske stanice Hadžići, Biroa za zapošljavanje, Doma zdravlja Hadžići, Zavoda za zaštitu djece i materinstva KS, JKP Komunalac Hadžići.

Socijalna prava građana na području Općine Hadžići se ostvaruju putem Službe za boračko invalidsku, socijalnu i zdravstvenu zaštitu i izbjegla i raseljena lica Općine Hadžići, putem JU Centar za socijalni rad i putem Službe socijalne zaštite Općine Hadžići.

Služba za boračko invalidsku, socijalnu i zdravstvenu zaštitu i izbjegla i raseljena lica Općine Hadžići u okviru svoje djelatnosti građanima omogućava ostvarivanje prava na dodatak na djecu, naknadu umjesto plate ženi majci u radnom odnosu, naknadu ženi majci van radnog odnosa, jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta, pomoć u prehrani djeteta i smještaj djece u ustanove predškolskog odgoja, a u skladu sa Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 36/99, 56/04 i 39/06) i Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 16/02). Iako ne postoje tačni pokazatelji koliko od ukupno ostvarenih pokazatelja se odnosi na populaciju mladih, s obzirom na vrstu prava može se reći da u najvećem dijelu ova prava ostvaruju mladi. Tako je u 2010. godini pravo na dodatak na djecu ostvarilo 1.239 korisnika, pravo na jednokratnu pomoć za opremu novorođenčeta 14 korisnika, pravo na naknadu umjesto plaće zaposlenim porodiljama 67 korisnika i pravo na naknadu porodiljama sa biroa 205 korisnika.

JU Centar za socijalni rad poseban angažman i ingerencije ima u poslovima neposrednog organizovanja socijalne zaštite i primjeni propisa iz oblasti iste, zaštiti osoba izloženih nasilju, preventivnom radu u oblasti socijalne zaštite i porodične zaštite, pružanju usluga socijalnog rada, ostvarivanju prava iz oblasti socijalne zaštite u prvom stepenu, obavljanju poslova iz oblasti dječije i porodične zaštite, zaštiti odgojno zanemarene i zapuštene djece, učestvovanju u izvršavanju poslova starateljstva, te obavljanju savjetodavnog i savjetovališnog rada koji u velikom broju tretiraju i populaciju mladih ljudi.

Kada govorimo o prevenciji asocijalnog ponašanja mladih Centar za socijalni rad Hadžići je u saradnji sa partnerima proveo niz projekata u 2010. i 2011. godini, te posebno i projekte prevencije na nivou škola, kroz edukativna predavanja, te rad sa djecom i omladinom. Kao najčešće vrste asocijalnog ponašanja u srednjim školama navode se:

- Izostanci sa nastave;
- Uništavanje školske imovine;
- Teške krađe;
- Oštećenje tuđe stvari;
- Krađa, te krađa u pokušaju;
- Učestvovanje u tuči;
- Bračna zajednica sa maloljetnikom;

- Nasilje u porodici;
- Nasilničko ponašanje;
- Posjedovanje narkotičkih sredstava;
- Nanošenje lakih tjelesnih povreda.

Zdravstvena zaštita mladih se na području Općine ostvaruje kroz Dom zdravlja sa područnim ambulantama u okviru kojih se ostvaruje primarna i specijalistička zdravstvena zaštita i stomatološka zaštita, te kroz djelovanje Zavoda za zaštitu žene i materinstva.

U razgovoru sa direktorom i šefovima službi u Domu Zdravlja, dobili smo zaključke da postoje određeni nedostaci, ali većina njih nije u ingerencijama Općine, od ukidanja školskog dispanzera do nedostataka kadra. Osim toga, najveći problem što se tiče zdravlja mladih ljudi su ustvari njihove loše navike, od nedostatka fizičke aktivnosti, preko štetnih navika do agresivnosti, lošeg držanja, pretilosti, problema sa vidom i dr.

Što se tiče seksualnog obrazovanja mladih, na lošem je nivou, jer je jako puno maloljetničkih trudnoća. O kontracepciji mlade djevojke nisu puno upoznate, ali ni sa polno prenosivim bolestima i infekcijama urogenitalnog trakta. Poseban problem predstavlja romska populacija sa višestrukim trudnoćama, od kojih su mnoge neželjene, a djevojke i žene u toj populaciji ne znaju kako se zaštititi, niti dolaze na redovne preglede.

Što se tiče stomatološke zaštite, ona je u prosjeku čitave države. Djeca samo u nekim razredima imaju sistematske preglede i za veliki broj te djece to je i jedini pregled koji rade kod stomatologa. Postoji velika neinformisanost i neznanje kod tek vjenčanih mladih i trudnica o mogućnostima i potrebama prevencije i održavanja kako sopstvenog, tako i oralnog zdravlja buduće djece. Skoro pola anketiranih mladih puši, odnosno konzumira cigarete.

Na području Općine Hadžići ne postoje aktivna ekološka društva tako da edukacija mladih iz oblasti zaštite čovjekove okoline se u najvećoj mjeri vrši kroz školske sekcije, te u manjem obliku kroz udruženja građana (najčešće su to planinarska društva). Poslove uređenja životne sredine u okviru svoje nadležnosti vrši JKP Komunalac Hadžići i JKP Rad, dok zadatak da vrši promociju prirodnih ljepota Općine ima Turistička zajednica Kantona Sarajevo i nadležne službe Općine Hadžići.

Naravno ne može se zanemariti itekako važna uloga školskih ustanova na području Općine: tri osnovne škole, srednjoškolski centar i dva dječija vrtića.

Rezultati ankete kazuju da 76% ispitanih nije zadovoljno odnosom mladih prema pitanju zaštite životne sredine, dok bi ih 63% podržalo i učestvovalo u aktivnostima na poboljšanju zaštite životne sredine kao što su: pošumljavanje, čišćenje rijeka, recikliranje, uređenje parkova i slično.

Problemi mladih

Analizom stanja je utvrđeno da na području Općine Hadžići postoji niz problema u ovim oblastima. Jedan broj problema se ne može rješavati na nivou općine, neki od problema zahtijevaju dugoročno rješavanje, a neki se odmah mogu i moraju rješavati i radi se o sljedećim:

1. Delinkventno i devijantno ponašanje mladih ljudi, koje se izražava na način da se radi o manjem broju uglavnom recidivista, a koji najčešće dolaze iz nepotpunih porodica. Potrebno je jačati tradicionalnu strukturu porodice, jačati aktivnosti na usmjeravanju mladih da se bave drugim aktivnostima (sportska udruženja, volonterski rad i sl);
2. Prisutnost konzumiranja opojnih droga i maloljetničkih trudnoća. Potrebno jačati aktivnosti na razvoju svijesti o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji i seksualnom obrazovanju;
3. Problem nemogućnosti mladih sa posebnim potrebama da se osposobljavaju u ustanovama specijaliziranim za ovu kategoriju učenika zbog udaljenosti istih;
4. Problem nedovoljnog poznavanja načina očuvanja oralnog zdravlja trudnica i majki djece što negativno utiče na oralno zdravlje djece i omladine. Potrebno provoditi edukativne programe i organizovati radionice na temu prevencije oralnog zdravlja;
5. Mladi imaju poroke, prije svega u konzumiranju duhanskih proizvoda.

Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja

<u>Hitno nije bitno</u>	<u>Hitno i bitno</u>
	<ol style="list-style-type: none">1. Delinkventno i devijantno ponašanje mladih ljudi, koje se izražava na način da se radi o manjem broju uglavnom recidivista, a koji najčešće dolaze iz nepotpunih porodica. Potrebno je jačati tradicionalnu strukturu porodice, jačati aktivnosti na usmjeravanju mladih da se bave drugim aktivnostima (sportska udruženja, volonterski rad i sl).2. Prisutnost konzumiranja opojnih droga i maloljetničkih trudnoća. Potrebno jačati aktivnosti na razvoju svijesti o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji i seksualnom obrazovanju.3. Problem nemogućnosti mladih sa posebnim potrebama da se osposobljavaju u ustanovama specijaliziranim za ovu kategoriju učenika zbog udaljenosti istih.
<u>Nije bitno nije hitno</u>	<u>Bitno, nije hitno</u>
	<ol style="list-style-type: none">4. Problem nedovoljnog poznavanja načina očuvanja oralnog zdravlja trudnica i majki djece što negativno utiče na oralno zdravlje djece i omladine. Potrebno provoditi edukativne programe i organizovati radionice na temu prevencije oralnog zdravlja.5. Mladi imaju poroke, prije svega u konzumiranju duhanskih proizvoda.

Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnost	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije
Delinkventno i devijantno ponašanje mladih ljudi, koje se izražava na način da se radi o manjem broju uglavnom recidivista, a koji najčešće dolaze iz nepotpunih porodica. Potrebno je jačati tradicionalnu strukturu porodice, jačati aktivnosti na usmjeravanju mladih da se bave drugim aktivnostima (sportska udruženja, volonterski rad i sl).	Mladi (i njihove porodice) žive u „zdravijoj“ sredini. Obezbjediti kroz određeni projekat grupu volontera, koji će kroz druženje sa djecom iz takvih porodica, pomoći djeci, a kod sebe izgrađivati profesionalan odnos. Obavljeni okrugli stolovi s ciljem savjetodavnog rada sa roditeljima.	Organizovati edukaciju roditelja i pedagoga o pravima mladih i djece. Organizovati okrugle stolove po mjesnim zajednicama s ciljem upoznavanja sa problemima i iznalaženja rješenja za iste.	Mart 2012. 2013. 2014. 2015.	MUP KS; Centar za socijalni rad; NVO; Škole i Vijeća učenika i roditelja; Općina i MZ; Eksperti iz pojedinih oblasti;
Prisutnost konzumiranja opojnih droga i maloljetničkih trudnoća. Potrebno jačati aktivnosti na razvoju svijesti o štetnosti pušenja, ovisnostima, toksikomaniji i seksualnom obrazovanju.	Podignuta svijesti kod mladih o posljedicama nekontrolisanog konzumiranja alkohola, cigareta i drugih opijata Broj mladih koji konzumiraju opojna sredstva je smanjen na minimum.	Nastaviti sa organizovanjem predavanja i okruglih stolova na temu prevencije bolesti ovisnosti; Educirati mlade putem medija i štampanih materijala;	Kontinuirano	Dom zdravlja; Centar za socijalni rad; Škole; NVO; Nadleže općinske službe;
Problem nemogućnosti mladih sa posebnim potrebama da se osposobljavaju u ustanovama specijaliziranim za ovu kategoriju učenika zbog udaljenosti istih.	Mladima sa posebnim potrebama omogućeni uslovi za zadovoljenje socijalnih potreba.	Jedna od aktivnosti svakako jeste i poduzimanje koraka da se obezbijede besplatni prevoz djece koji je organizovan od strane Općine Hadžići dodatno proširi i time obezbijede potrebni uslovi za djecu koja žele da se osposobljavaju u ovim ustanovama da to i čime.	Januar-April 2012. 2013. 2014. 2015.	NVO; Osnovne škole i SŠC Hadžići; Centar za socijalni rad; Nadležne općinske službe;
Mladi imaju poroke, prije svega u konzumiranju duhanskih proizvoda.	Mladi su upoznati sa negativnim posljedicama pušenja i konzumiranja alkohola. Korištenje poroka među mladima se smanjilo za 15%.	Nastaviti sa predavanjima i okruglim stolovima na temu štetnosti duhana i alkohola. Prezentirati iskustva medicinskih radnika o štetnosti poroka uz prikaz oboljenja koja su posljedica konzumiranja duhana i alkohola.	April-Juni 2012. 2013. 2014. 2015.	Dom zdravlja; Škole; Nadleže općinske službe;
Problem nedovoljnog poznavanja načina očuvanja oralnog zdravlja trudnica i majki djece što negativno utiče na oralno zdravlje djece i omladine. Potrebno provoditi edukativne programe i organizovati radionice na temu prevencije oralnog zdravlja.	Uvesti redovno savjetovanje mladih minimalno 2 puta godišnje) o temama: Šta je karijes, šta ga uzrokuje, kako ga spriječiti, kako pravilno održavati oralnu higijenu. Napravljene kvalitetne brošure sa ciljem edukacije i prevencije bolesti.	Izraditi brošure sa ciljem edukacije o načinima očuvanja oralnog zdravlja. Organizovati radionice i okrugle stolove sa ciljem informisanja o značaju oralnog zdravlja te o načinima očuvanja istog.	Septembar 2012. 2013. 2014. 2015.	Dom zdravlja; Nadležne općinske službe; NVO; Stručnjaci iz potrebnih oblasti;

AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH U DRUŠTVU

Aktivno i efikasno učešće mladih u svim sferama javnog života je od naročitog značaja ako imamo namjeru izgraditi građansko, demokratsko i prosperitetno društvo. Lokalni organi vlasti su najbliži mladim osobama, te imaju i značajnu ulogu u promoviranju i potsticanju učešća mladih u svim sferama društvenog života.

Najčešće način za aktivizam mladih i njihov angažman u društvu jeste putem učešća u udruženjima mladih ili omladinskim organizacijama. Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine u članu 4. stav 2. definiše pojam omladinskog udruženja na sljedeći način: „omladinsko udruženje" označava udruženje čije članstvo i organe upravljanja čine dvije trećine (2/3) mladih, čije su aktivnosti i statutarne djelatnosti većinom usmjerene na mlade, a koje se osniva, registruje, djeluje i prestaje postojati u skladu sa zakonom na osnovu kog je registrovano;“.

Također u dijelu Zakona o mladima FBiH u dijelu VII pod nazivom „Omladinska udruženja“ u članovima 29-36. opisane su osnovne definicije i pojašnjenja u vezi rada u omladinskim udruženjima. U Zakonu je između ostalog navedeno da je svim mladima omogućeno slobodno udruživanje, uz poštivanje i ostvarivanje svojih prava i obaveza. Također, članovi i omladinskih udruženja mogu biti mladi i ostala pravna i fizička lica koja se dobrovoljno učlane, u skladu sa zakonom i statutom omladinskog udruženja. U Zakonu se dalje navodi i da je rad omladinskih udruženja javan, te da političke stranke ne mogu biti osnivači omladinskih udruženja, kao i da omladinska udruženja ne mogu ni na koji način biti angažirana u predizbornoj kampanji političkih stranaka, koalicija i nezavisnih kandidata, niti im pružati podršku. Političke stranke ne mogu ni na koji način materijalno i finansijski potpomagati rad omladinskih udruženja. Zabranjene su djelatnosti udruženja koje su usmjerene ka podrivanju ustavnog poretka i koje su u suprotnosti sa zakonom. Omladinska udruženja i njegovi članovi ne smiju se baviti aktivnostima kojima se na bilo koji način raspiruje govor mržnje, širi netolerancija, ksenofobija ili rasizam, ili vrši diskriminacija bilo koga po bilo kojoj osnovi.

Na Području Općine Hadžići registrovana su dva udruženja mladih i to „4. Decembar“ i „Idila“.

Većina mladih je zainteresovana za angažovanje na volonterskoj osnovi, posebno na aktivnostima koje bi za posljedicu imali projekte iz oblasti: humanitarnog rada, čišćenje rijeka, pošumljavanje, reciklažu, uređenje parkova i ulica.

Na pitanje „Da li mislite da su mladi dovoljno uključeni u rad lokalne zajednice (javne institucije i dr.)?“ 84,67% ih je odgovorilo negativno. Također, 76,67% mladih smatra da mladi na području općine Hadžići nisu dovoljno informisani o aktivnostima/događajima/problemima/pitanjima od njihovog interesa.

Također, mladi su zainteresovani za organizovanje različitih javnih tribina i učešće na njima, te smatraju da je mali broj mladih uključen u rad lokalne zajednice, da li kroz volontiranje ili humanitarni rad.

Iz provedene ankete je vidljivo da su mladi većinom zainteresovani sa vidove neformalnog obrazovanja, iz čega se može zaključiti da obrazovni sistem nije usklađen sa potrebama mladih, prije svega kada se to odnosi na mogućnost za zaposlenje.

Na pitanje "Na koji način mislite da bi se unaprijedio položaj mladih na području Općine Hadžići?", mladi su kao odgovore ponudili: zapošljavanje, organizovanje prostora za mlade, više sportskih površina, maje korupcije i slično, te su kao ključne problem mladih naveli:

KLJUČNI PROBLEM:	ODGOVOR:
ZAPOŠLJAVANJE	235
OBRAZOVANJE	36
NEDOSTATAK PROSTORA ZA MLADE	85
KULTURNE I SPORTSKE AKTIVNOSTI	48

Tabela 3. (Najčešće dati odgovori na pitanje „Na koji način mislite da bi se unaprijedio položaj mladih na području Općine Hadžići?“)

Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja

<u>Hitno nije bitno</u>	<u>Hitno i bitno</u>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mladi smatraju da nisu dovoljno uključeni u rad lokalne zajednice i institucija vlasti. 2. Mladi na području općine Hadžići nisu dovoljno informisani o aktivnostima, događajima, problemima i pitanjima od njihovog interesa. 3. Obrazovni sistem nije usklađen sa potrebama mladih, prije svega kada se to odnosi na mogućnost za zaposlenje.
<u>Nije bitno nije hitno</u>	<u>Bitno, nije hitno</u>

Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnost	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije
Mladi smatraju da nisu dovoljno uključeni u rad lokalne zajednice i institucija vlasti.	Mladi su zastupljeni i u dovoljnoj mjeri uključeni u rad lokalne zajednice. Organizovana predavanja na temu „mladi i lokalna zajednica“, sa ciljem upoznavanja mladih sa mogućnošću njihovog uključivanja urad lokalne zajednice.	Organizovati predavanja na temu „mladi i lokalna zajednica“, sa ciljem upoznavanja mladih sa mogućnošću njihovog uključivanja urad lokalne zajednice. Organizovati okrugle stolove s ciljem upoznavanja mladih o značaju njihovog uključivanja u rad lokalne zajednice.	Kontinuirano	Nadleže općinske službe; Općinsko vijeće; NVO; MZ sa područja Općine Hadžići;
Mladi na području općine Hadžići nisu dovoljno informisani o aktivnostima, događajima, problemima i pitanjima od njihovog interesa.	Učinkovitiji i bolji kanali komuniciranja između mladih. Povećana obaviještenost mladih o pitanjima koja su bitna za njih.	Poboljšati web stranicu općine i izraditi brošure na kojima će se naći informacije koje su bitne za mlade.	Kontinuirano	Nadleže općinske službe; Općinsko vijeće; NVO; Saradnik za informisanje;
Obrazovni sistem nije usklađen sa potrebama mladih, prije svega kada se to odnosi na mogućnost za zaposlenje.	Pružiti mladima bolje informacije o značaju obrazovanja i nadogradnje u svom zanimanju, te insistirati da se mladi školuju za zanimanja za koja imaju sklonosti i sa kojima su konkurentniji na tržištu rada.	Organizovanje radionica i predavanja o značaju obrazovanja i usavršavanja na određenim poljima rada.	Kontinuirano	Nadleže općinske službe; Općinsko vijeće; NVO; Osnovne škole i SŠC Hadžići;

INFORMISANJE

Analiza stanja

Informisanje predstavlja društvenu djelatnost od čijeg funkcionisanja i samog kvaliteta u dobroj mjeri zavisi raspoloženje društva. Mogućnost pravovremenog dobivanja informacije je veoma važna za društvo, a tako i za mlade. Ovo prije svega što informacija predstavlja ulazni podatak za aktivnosti koje se preduzimaju kod odabira zanimanja, pronalaska zaposlenja, učešća u javnom životu i slično. Zahvaljujući informaciji pojedinac ili grupa može da postigne veoma dobre rezultate u svom radu.

Svaki građanin ima pravo da bude obaviješten o zbivanjima na području lokalne zajednice kojoj pripada, pa tako i da bude obaviješten o radu samog organa lokalne samouprave.

Informisanje stanovnika naše općine odvija se uglavnom putem:

- TV-a;
- Interneta;
- štampe (dnevne, sedmične,...);
- web stranice Općine Hadžići;
- općinskog biltena;
- akata općinskog organa vlasti objavljenih na oglasnim pločama zgrade Općine i mjesnih ureda.

Značajno sredstvo informisanja mladih predstavljaju i školski listovi i bilteni koje izdaju sve škole, najčešće u povodu dana svoje ustanove. Također, pojedina udruženja izdaju svoje brošure, monografije i druge vidove printanog informisanja.

U prilog navedenom član 6. Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine ističe :“Mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informirani o svim pitanjima koja su od interesa za njih.

Svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika/ca vijeća mladih u procesu usvajanja:

- određene sektorske politike prema mladima,
- programa djelovanja za mlade,
- strategije prema mladima,
- dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih.“

Iz rezultata provedene ankete, da se zaključiti da mladi uglavnom nisu informisani o aktivnostima, događajima, problemima i pitanjima od njihovog interesa. Naime, preko 75% ispitanika smatra da mladi o navedenom nisu dovoljno informisani. Također prema rezultatima provedene ankete mladi kao najefikasnije sredstvo informisanja o određenim problemima navode internet, TV, te javne tribine.

Kao najveće probleme, kada je u pitanju informisanje, uglavnom predstavljaju nedovoljna umreženost i povezanost mladih, što se očitava u tome što informacije, koje bi trebale biti dostupne svima, ostaju zatvorene u uskom krugu njihovih korisnika, odnosno onih koji su aktivni na nekim poljima. Tako na primjer veoma mali broj mladih sa područja naše općine je upoznato sa djelovanjem CISO centra (Centar za informisanje, savjetovanje i obuku mladih od 15-30 godina starosti), koji djeluje pri JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo”. Jedan od načina za poboljšanje informisanja mladih općenito, jeste svakako organizovanje boljeg protoka informacija i boljeg dijaloga između samih mladih.

Problemi mladih

Kako je već navedeno, problemi mladih u oblasti informisanja, prije svega se ogledaju kroz činjenicu da je informisanje mladih putem sredstava koje mladi najčešće prate nedovoljno zastupljeno. Danas se vrlo malo informacija bitnih za mlade sa prostora naše općine plasira putem TV-a i interneta, kao medija koje mladi najviše prate. Stoga bi jedan od budućih koraka trebao biti i redovno plasiranje informacija koje bi mogle biti korisne za mlade na internetu, putem općinske web stranice i ostalih popularnih internet medija. Takođe, u ugovor sa lokalnim medijima ugraditi i definisati obavezu praćenja omladinskih dešavanja i blagovremenog prenosa informisanja.

Vrlo mali broj anketiranih, tačnije njih 46, ili nešto preko 15%, se izjasnilo da su mladi dovoljno uključeni u rad lokalne zajednice. Broj mladih ljudi koji su aktivno uključeni u rad dva udruženja mladih koja egzistiraju na našoj Općini je vrlo mali. Aktivne nevladine organizacije predstavljaju najbitniji element jednog demokratskog društva. Shodno tome, učešće u radu nevladinih organizacija ima značajnu ulogu, jer olakšava redovnu uključenost i utjecaj na odluke i akcije koje se preduzimaju.

Preko 56% mladih nije zadovoljno kulturnim dešavanjima na području naše općine, što je vjerovatno posljedica neadekvatne ponude ali i prije svega neodgovarajućeg informisanja mladih o kulturnim događanjima na našoj općini, za koje mladi saznaju kasno ili nisu nikako ni upoznati sa tim kulturnim programima.

Mladi su svakako zainteresovani za učešće na javnim tribinama, jer je preko 69% ispitanika izrazilo zainteresovanost za organizovanje javnih tribina i učešće na njima.

Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja

<u>Hitno nije bitno</u>	<u>Hitno i bitno</u> <ol style="list-style-type: none">1. Informisanje mladih o pitanjima koja su bitna za njih nije adekvatno.2. Nedostatak kvalitetnih informacija za mlade na web stranici općine.3. Mladi nisu dovoljno uključeni u rad lokalne zajednice i vrlo mali broj mladih je uključeno u rad omladinskih udruženja.4. Mladi nisu zadovoljni ponudom kulturnih dešavanja na području naše općine.5. U Hadžićima ne postoji omladinski centar, info-desk gdje bi se mladi mogli okupljati i organizovati, potražiti savjet i informaciju, kreativno provoditi slobodno vrijeme i dodatno edukovati.
<u>Nije bitno nije hitno</u>	<u>Bitno, nije hitno</u> <ol style="list-style-type: none">6. Nepostojanje aktivnih, za mlade, popularnih i savremenih medija na našoj Općini.

Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnost	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije
Informisanje mladih u pitanima koja su bitna za njih nije adekvatno.	Protok informacija između mladih i NVO, kao i mladih i lokalne zajednice je učinkovit i mladi imaju koristi od njega.	Sve informacije koje mogu biti od značaja za mlade objaviti na web stranici općine, kao i u informativnom biltenu općine. Organizovati javne tribine sa temama koje se tiču mladih.	Kontinuirano	NVO; Službenik za mlade; Službenik za informisanje;
Nedostatak kvalitetnih informacija za mlade na web stranici općine.	Omogućena dostupnost informacija za mlade na web stranici Općine uz svakodnevno ažuriranje vijesti i informacija.	Sve informacije koje mogu biti od značaja za mlade objaviti na web stranici općine, kao i u informativnom biltenu općine.	Kontinuirano	NVO; Službenik za mlade; Službenik za informisanje;
Mladi nisu dovoljno uključeni u rad lokalne zajednice, vrlo mali broj mladih je aktivno uključeno u rad omladinskih udruženja.	Mladi su upoznati sa mogućnošću za uključanjem u rad omladinskih udruženja. Poboľšan rad nevladinog sektora. Povećan broj volonterskih akcija od strane mladih.	Educirati mlade o njihovim mogućnostima unutar lokalne zajednice i time promovirati omladinski aktivizam. Štamovati informativne letke s ciljem obavještenja mladih o mogućnošću djelovanja kroz sektor NVO. Pokretanje zajedničkih aktivnosti sa NVO.	Januar-April 2012. 2013. 2014. 2015.	NVO; Službenik za mlade; Službenik za informisanje;
Mladi nisu zadovoljni ponudom kulturnih dešavanja na području naše općine.	Povećana obavještenost mladih o kulturnim dešavanjima na našoj Općini. Kulturna dešavanja koja zadovoljavaju potrebe i želje mladih.	Povećano informisanje o kulturnim dešavanjima. Prilagoditi kulturne sadržaje mladima.	Kontinuirano	Nadležne općinske službe; NVO;
U Hadžićima ne postoji omladinski centar, info-desk gdje bi se mladi mogli okupljati i organizovati, potražiti savjet i informaciju, kreativno provoditi slobodno vrijeme i dodatno edukovati.	Adekvatno opremljen i pristupačan prostor u kojem bi mladi mogli adekvatno zadovoljiti svoje potrebe i dobiti željene informacije i savjete.	Pokrenuti inicijativu za obezbjeđenje prostora. Kvalitetno opremiti prostor. Angažovati i edukovati odgovornu osobu za rad u centru i info-desku.	Kontinuirano	Lokalna vlast; Općinski organ uprave; NVO; Obrazovne ustanove;
Nepostojanje aktivnih, za mlade, popularnih i savremenih medija na našoj Općini.	Omogućena prilika da se mladi ljudi kreativno izraze, aktivno rade i svakodnevno na jednostavan način informišu.	Planirati pokretanje hadžićkog nezavisnog informativno-zabavnog web portala ili unaprijediti postojeće.	Kontinuirano	NVO; Službenik za mlade; Službenik za informisanje;

KULTURA I SPORT

Analiza stanja

Svakako je kultura jedna od najbitnijih, ako ne i najbitnija karakteristika čovjeka, pa tako i samog ljudskog društva, koja predstavlja skup različitih procesa i promjena koje nastaju kao rezultat duhovnog i materijalnog djelovanja društva. Među bitne ciljeve kulture spada i edukacija mladih, te stvaranje prostora na kojem će mladi razvijati svoju kulturu u skladu sa ličnim sklonostima. Jedan od segmenata kulture jeste i socijalizacija ličnosti koja predstavlja proces planskog prenošenja znanja i vjerovanja jednog društva na mlađe generacije, kao i njihovo stvaralačko i kritičko usvajanje.

Svaka društvena sredina nastoji da u društvu porodice, škole i drugih društvenih i kulturnih institucija prenese i utisne novom članu zajednice prihvaćene kulturne i tradicionalne vrijednosti.

U skladu sa navedenim, Općina Hadžići teži da osigura sve potrebne resurse kako bi se zadovoljile potrebe stanovništva, a tako i mladih za kulturnim dešavanjima i djelovanjima. Tako na području naše općine egzistiraju, četiri aktivna kulturno-umjetnička društva, te brojne sekcije unutar osnovnih i srednje škole.

Oblici djelovanja KUD-ova (ansambli, sekcije, grupe) realizovali su u proteklom periodu niz značajnih umjetničkih sadržaja, sa kojima su održali nivo kontinuiteta, kvaliteta, kvantiteta i ukupnih organizacionih djelovanja i entuzijazma članova, od kojih je nemali broj mladih.

U okviru intenzivnih redovnih aktivnosti i djelovanja Društava, neizostavno treba naznačiti i veoma bogatu i sadržajnu saradnju sa osnovnim školama i Srednjoškolskim centrom na području Općine, kojima su Društva pružila stručnu i svaku drugu podršku, a isto tako i obrazovne institucije su pružale različite vidove pomoći i saradnje, te omogućile Društvima da nesmetano obavljaju redovne probe u svojim prostorijama. Od kulturno-umjetničkih društava koja su registrovana na području Općine Hadžići izdvajamo: KUD Bjelašnica, KUD Igman, KUD Ivan planina, KUD Mladi metalac.

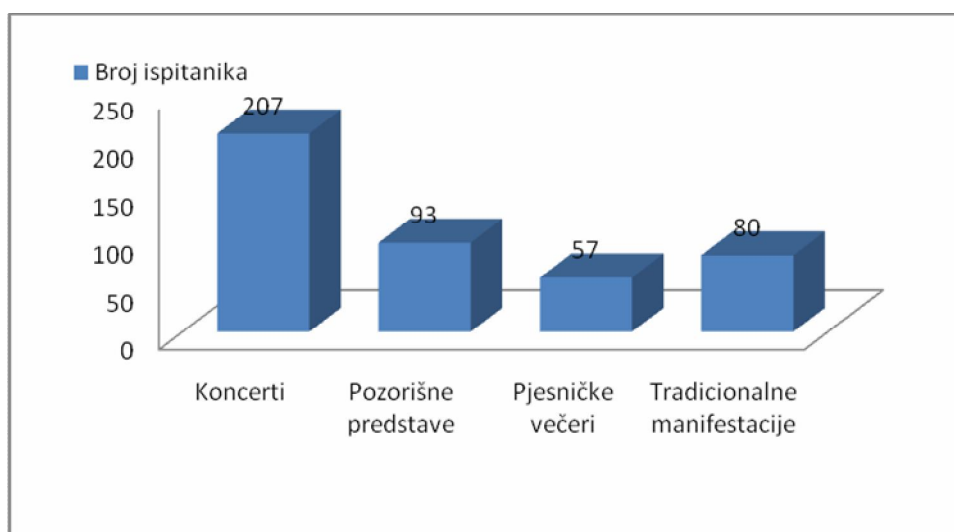
Na području Općine Hadžići djeluje jedna gradska biblioteka i to: odjeljenje biblioteke grada Sarajeva smještene u ulici Hadželi bb. Stanje knjižnog fonda nije niti blizu standardima izvedenim na temelju Zakona o bibliotečkoj djelatnosti. Situacija sveukupnog bibliotečkog fonda u pomenutom odjeljenju i ostalim bibliotekama institucija na području Općine, a prema podacima kojima raspoložemo, je sljedeća:

Redni broj	Biblioteka	Fond knjiga
1.	Odjeljenje u Hadžićima	6.300
2.	Biblioteka BZK"Preporod"	400
3.	SŠC Hadžići	14.000
4.	OŠ „6. mart“ u Hadžićima	6.476
5.	OŠ „9. maj“ u Pazariću	8.617
6.	OŠ „Hilmi ef. Šarić“ u Tarčinu	10.660

Shodno broju stanovnika koji žive na području općine Hadžići, a na temelju Zakona o bibliotečkoj djelatnosti taj fond bi trebao da bude trostruko veći. Na to upućuju i zakonski bibliotečki standardi.

Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe Općine Hadžići je jedan od bitnih resursa kojima raspolaže Općina. Kroz valorizaciju i ispravan pristup aktivnostima identifikacije i zaštite kulturno-historijskih i prirodnih dobara, učinit će se značajan doprinos na izgradnji imidža Općine Hadžići kao turistički atraktivne destinacije na osnovu bogatog kulturno-historijskog i civilizacijskog naslijeđa na ovim prostorima, a svakako i mladi kao i ostalo stanovništvo općine, upoznati sa kulturno-historijskom baštinom ovih prostora.

Kada su u pitanju kulturna dešavanja na području Općine Hadžići, na osnovu podataka dobivenih anketom mladi bi podržali održavanje kulturnih dešavanja na području naše općine, dok je oko 43% mladih zadovoljno postojećim kulturnim sadržajima. Dešavanja koja bi mladi podržali, a tiču se kulture data su u Grafikonu 2.

Grafikon 2. (Koja kulturna dešavanja bi ste podržali na području naše općine?)

Kada govorimo o sportu pored velikog broja individualnih talenata i perspektivnih sportista u pojedinačnoj konkurenciji, vrijedi istaći i ekipne sportove.

Na području Općine Hadžići funkcioniše oko 20 organizacija i udruženja u sportu – raznih klubova koji okupljaju oko 1.500 učesnika registrovanih u svim starosnim dobima i u oba spola. Ovi klubovi funkcionišu kao škole sporta i rekreacije ili se takmiče na zvaničnim prvenstvima u okviru strukovnih saveza. Takmičari hadžićkih klubova učesnici su najvećih sportskih manifestacija kao reprezentativci BiH u individualnim i kolektivnim sportovima ili sportskim granama.

Problemi ekipnih sportova najprije se ogledaju u neadekvatnom prostoru za odvijanje sportskih aktivnosti, a prije svega tu mislimo na KK „Bošnjak“, RK „Hadžići“ i SID „Igman“, koji svoj takmičarski dio realiziraju u KSIRC-u u Hadžićima te na drugim lokacijama.

Grejni sistem samog KSIRC-a ne može zadovoljiti ni takmičarski program, a ni trenažni ili rekreativni.

Podloga sale već odavno ne ispunjava standarde i norme, koš konstrukcija također, a ista čak predstavlja i direktnu opasnost po sve prisutne na terenu. Zatim sala za borilačke sportove isto

tako zbog svoje podloge i dimenzija ne zadovoljava ni minimalne uslove za odvijanje trenajnog procesa.

Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja odvija se također u KSIRC-u, a najviše problema javlja se u zimskim mjesecima zbog nezagrijanosti prostora što u velikoj mjeri utiče na kvalitet nastave.

Stoga jedan od primarnih uslova za unapređenje sporta na području naše općine jeste sanacija i adaptacija KSIRC-a te stvaranje optimalnih uslova za rad klubova, normalno odvijanje nastavnog procesa te stvaranje boljeg ambijenta za realizaciju sportsko-rekreativnih sadržaja za građane svih uzrasta.

Kada je u pitanju FK „Radnik“ kao klub koji okuplja najveći broj mladih sportista možemo kazati da su uslovi za treniranje dosta dobri zbog ulaganja u infrastrukturu posljednjih godina, te je izuzetno važno učiniti sve da se zadrži kontinuitet ulaganja na ovom polju.

Sport koji je ujedno i bazni sport, odnosno atletika kao kraljica sportova trenutno nema ulogu koja joj objektivno i pripada.

Atletski rezultati naših osnovaca i srednjoškolaca već deceniju su ispred svih kako u Kantonu Sarajevo tako i u Federaciji BiH, pa se otvoreno nameće pitanje izgradnje atletske staze na gradskom stadionu čijom bi izgradnjom zasigurno udarili temelje jednom od najuspješnijih klubova, kako u BiH tako i šire.

SK „Igman“ jedan je od najstarijih klubova na Kantonu Sarajevo i posljednjih godina bilježi odlične rezultate što svake godine potvrđuje status članova kao reprezentativaca različitih uzrasnih kategorija.

Uslovi u kojima rade nisu zadovoljavajući te je potrebno osposobiti streljanu i učiniti sve što je moguće kako bi dodatno unaprijedili uslove rada.

U razgovorima sa predstavnicima borilačkih sportova (prije svega TKD klub "Centar", TKD klub „Zlatni ljiljani“, „Defendo academy“, kao i sa ostalim klubovima koji djeluju na području naše općine) evidentan je nedostatak prostora za bavljenje ovim sportovima (neadekvatna odnosno nedovoljna površina u odnosu na broj sportista koji treniraju, kao i neodgovarajuća podloga-nedostatak tatamija).

Stoga bi ovim sportovima u kojima naši mladi ostvaruju zapažene rezultate širom BiH i Evrope, trebalo dati odgovarajući značaj, prije svega obezbjeđenjem adekvatnog prostora u kojima treniraju, te svakako i nastavkom pružanja podrške samom radu sportskih udruženja.

Također se nameće pitanje izgradnje otvorenog bazena koji svakako zaslužuje da bude dio dugoročnih procesa na općini Hadžići.

Isto tako treba istaknuti važnost uspostavljanja čvrste saradnje između sportskih klubova i škola te promovisanje postignutih rezultata prije svega od strane lokalnih medija, a zatim i šire.

Kada je u pitanju izgradnja sportskih ploha treba istrajati na odluci Općinskog vijeća koja podrazumijeva izgradnju sportskih ploha u svim mjesnim zajednicama i osiguravanju novca iz budžeta za realizaciju ovakvih i sličnih projekata.

Jedan od problema u posljednje vrijeme je nedostatak sportskih ploha u MZ Centar gdje, osim plohe u Gracu, ne postoji ploha koja je rekreativcima uvijek na usluzi. Poznato je da je sportski teren OŠ „6. mart“ kao glavni otvoreni sportski centar slobodan tek od 19,00 sati, odnosno samo u mjesecima ljetnog i zimskog raspusta.

Kod mladih preovladava zadovoljstvo uslovima za bavljenje sportskim aktivnostima, i opredjeljeni su za podršku organizaciji sportskih takmičenja i drugih aktivnosti kao što su organizacija škole plivanja za neplivače, te škole skijanja.

Problemi mladih

- Prostorni kapaciteti u sklopu KSIRC-a i društvenih domova nisu dovoljno iskorišteni;
- Mladi su neinformisani o mogućnostima korištenja slobodnog vremena sadržajima iz oblasti kulture;
- Mogućnosti zadovoljenja potreba mladih za posjetama umjetničkih izložbi su nedovoljna i nisu raznovrsna;
- Mladi rijetko ili nikako ne posjećuju programske sadržaje iz kulture;
- Mladi nisu obaviješteni o kulturno-historijskoj baštini općine Hadžići;
- Nedostatak prostora/sala za probe kulturno umjetničkih društava i sekcija;
- Mladi imaju ideje za realizaciju kratkih kreativnih i zabavnih sadržaja, ali im nedostaju sredstva za njihovu realizaciju (što se i pokazalo kroz aplikacije za projekte mladih iz budžeta Općine Hadžići za 2011. godinu);
- Nepostojanje uslovne bioskopske dvorane za prikazivanje filmova i drugih projekcija, gostovanje pozorišnih predstava, održavanje koncerata, predstavlja problem koji dodatno otežava praćenje kulturnih manifestacija;
- Nedostatak sportskih sala za realizaciju svih sportskih aktivnosti u optimalnim terminima za treninge, te nedostatak sportskih ploha na otvorenom.

Analiza problema kroz matricu hitnosti i bitnosti njihovog rješavanja

<u>Hitno nije bitno</u>	<u>Hitno i bitno</u>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prostorni kapaciteti u sklopu KSIRC-a i društvenih domova nisu dovoljno iskorišteni. 2. Mladi su neinformisani o mogućnostima korištenja slobodnog vremena sadržajima iz oblasti kulture. 3. Nedostatak prostora/sala/sportskih ploha za probe kulturno umjetničkih društava i sekcija, za realizaciju svih sportskih aktivnosti u optimalnim terminima za treninge.
<u>Nije bitno nije hitno</u>	<u>Bitno, nije hitno</u>
	<ol style="list-style-type: none"> 4. Mladi rijetko ili nikako ne posjećuju programske sadržaje iz kulture. 5. Mladi nisu obaviješteni o kulturno-historijskoj baštini Općine Hadžići. 6. Mladi nisu dovoljno upoznati o značaju bavljenja sportom na psiho-fizičko zdravlje.

Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnost	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije
Prostorni kapaciteti u sklopu KSIRC-a i društvenih domova nisu dovoljno iskorišteni.	NVO koje rade sa mladima, te neformalne grupe mladih koriste prostorne kapacitete za aktivnosti iz oblasti kulture i sporta.	Obraditi detaljno problem nedostatka prostora, te zajednički iznaći rješenje za ovaj problem.	Kontinuirano	Nadležne službe općine; NVO; Osnovne škole sa područja Općine Hadžići;
Mladi su neinformisani o mogućnostima korištenja slobodnog vremena sadržajima iz oblasti kulture.	Značajan broj mladih je upoznato s mogućnošću korištenja slobodnog vremena sa sadržajima iz oblasti kulture.	Obavljati agresivniju promociju o kulturnim dešavanjima na području općine, te o učešću mladih u istim.	Kontinuirano	NVO; Službenik za kulturu;
Nedostatak prostora/sala/sportskih ploha za probe kulturno umjetničkih društava i sekcija, za realizaciju svih sportskih aktivnosti u optimalnim terminima za treninge.	Postoje adekvatni prostori za mlade, na kojima će mladi upražnjaviti kulturno-sportske aktivnosti.	U maksimalnoj mogućoj mjeri doprinijeti završetku opremanja multimedijalne sale u Hadžićima. Kandidirati projekte prema svim nivoima vlasti u cilju rješenja ovih problema.	Kontinuirano	NVO; Službenik za kulturu i sport; Službenik za mlade; Nadležne općinske službe;
Mladi rijetko ili nikako ne posjećuju programske sadržaje iz kulture. Mladi nisu obaviješteni o kulturno-historijskoj baštini Općine Hadžići. Mladi nisu dovoljno upoznati o značaju bavljenja sportom na psiho-fizičko zdravlje.	Više mladih posjećuje kulturne manifestacije. Mladi su obaviješteni o kulturno-historijskoj baštini naše općine. Više mladih se bavi sportom i uključen je aktivno u rad NVO iz ove oblasti.	Povećana promocija i informisanost mladih o kulturnim dešavanjima na području općine, a i šire. Održati nastavne časove o ovoj temi, te organizovati i okrugle stolove i javne tribine na ovu temu. Održati javne tribine u saradnji sa NVO, sa ciljem približavanja ovog problema mladima, te stimulisati mlade za bavljenje sportom kroz određene vidove propagande.	Kontinuirano	Nadležne službe općine; NVO iz oblasti kulture; Škole sa područja općine; Javne institucije iz oblasti kulturno-historijske baštine; NVO iz oblasti sporta;

ZAKLJUČAK, PRAĆENJE I PROVOĐENJE STRATEGIJE

Težeći uspostavljanju boljih uslova za život na području Općine Hadžići, koji bi se odvijali planski i u skladu sa prethodni zacrtanim projektima Općina Hadžići je donijela Strategiju razvoja Općine Hadžići za period 2011-2015. godina. Kako su u samoj Strategiji razvoja između ostalog objedinjeni i projekti od prevashodnog interesa mladih, a čije provođenje zahtijeva znatna finansijska ulaganja, isti se i finansiraju iz budžeta Općine Hadžići. Zakon o mladima predvidio je u članu 12. obavezu definiranja, usvajanja i provođenja strategija prema mladima, kao i u članu 14. obavezu osiguranja godišnjih grantova za projekte mladih, dodjeljujući ih putem javnog poziva sa kriterijima, a kojima se planiraju i ostvaruju ciljevi strategije prema mladima, a sve u skladu sa njihovim potrebama i problemima.

Općina Hadžići je u cilju stvaranja boljeg ambijenta za mlade, kao i za nevladine organizacije koje rade sa mladima već dodjeljivala budžetska sredstva u skladu sa Zakonom o mladima. Budžetska sredstva će se dodjeljivati i dalje u skladu sa prethodno donesenom odlukom Općinskog vijeća Hadžići, kao podrška projektima koji će svoje uporište imati u Strategiji za mlade Općine Hadžići za period 2012-2015. godina, odnosno projektima čijom provedbom je zacrtano ostvarenje ciljeva kojima se rješavaju određeni problemi mladih, sadržani u ovoj strategiji.

Jedan od ciljeva donošenja ove Strategije jeste svakako i sistematski i planski pristup rješavanju problema mladih, kao i zadovoljenje potreba mladih, koji su zajedno sa drugim subjektima aktivno bili uključeni u istraživanje, a i u izradu dokumenta Strategija za mlade Općine Hadžići za period 2012-2015. godina.

Budžet Općine Hadžići za 2012. godinu predvidio je iznos od 25.000 KM za projekte mladih, a također i u projekcijama budžeta za naredne tri godine su predviđena određena sredstva za projekte mladih, s tim da mladi ne trebaju zaboraviti činjenicu da postoje i drugi izvori finansiranja za provedbu njihovih projekata.

Ovaj dokument Strategije za mlade u narednom periodu može podlijegati izmjenama, koje budu određene, opravdane, ostvarive i realne, te će iste odgovarajućom procedurom biti uvrštene u Strategiju za mlade Općine Hadžići za period 2012-2015. godina.

Ono što svakako slijedi jeste formiranje koordinacionog tijela sa ciljem praćenja provedbe same strategije, kao i projekata koji se budu finansirali iz budžeta Općine Hadžići, odnosno dijela budžeta namijenjenog za projekte mladih. Također, koordinaciono tijelo će vršiti analizu provedenih aktivnosti iz plana djelovanja i vršiti ažuriranje same strategije prema predloženim izmjenama, te učestvovati u izradi Informacije o stanju mladih u dijelu koji se tiče same provedbe.

Provođenje strategije i u njoj predviđenih planova djelovanja kroz obrađene oblasti, omogućiće svrsishodan pristup unaprijeđenju položaja mladih na području naše općine. U obrađivanje dokumenta strategije bili su uključeni predstavnici lokalne zajednice, predstavnici udruženja mladih, vladine i nevladine institucije i organizacije koje rade sa mladima, te je analizirano trenutno stanje i predložene aktivnosti čije bi provođenje trebalo dovesti do poboljšanja stanja u naredne četiri godine.

Ovakav transparentan način obrade i donošenja Strategije, kao i njena javna buduća prezentacija, omogućiće svim zainteresovanim subjektima uvid u dostignuti nivo realizacije, kao i mogućnost podnošenja prijedloga za izmjene i dopune same Strategije u cilju prilagođavanja potrebama i problemima mladih na području Općine Hadžići.

Broj: 01-01.2-9354/11.
Hadžići, 29.12.2011. godine

PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA HADŽIĆI
Jazid Bajrić